

Orientovať alebo neorientovať v realite?

V komunikácii s dezorientovanou osobou je dôležité, aby sme nepoužívali komunikáciu zameranú na vysvetľovanie, pripomínanie, alebo nesnažili sa od jej problému odvrátiť pozornosť, alebo používať terapeutické klamstvo. Tieto prístupy napomáhajú k strate dôvery a znižujú záujem chorej osoby spolupracovať s okolím. Výsledkom je uzavretie sa do seba a pozvoľná strata komunikácie a záujmu o dianie okolo seba. Môžeme teda povedať, že sú neefektívne až kontraproduktívne.

Pokúste sa identifikovať k akému prístupu najviac inklinujete, aby ste vedeli, kedy svoj postoj zastaviť skôr, ako prehovoríte na svojho blízkeho. Pomôžte si nasledujúcimi vetami a do poslednej kolónky vpíšte svoju reakciu. Potom si porovnajte svoje reakcie s validačnými reakciami, nájdete ich v závere tohto bedekera.

Alzheimerfórum

Výroky klienta	Popis situácie	Potreba	Zapíšte vašu reakciu
„Čo si myslia, že som sprostá!“	Hnevливо	Potreba autonómie	
„Kde je otec?“	Smutne	Potreba nebyť sám	
„Horelo, vy o tom neviete?“	So strachom s obavou	Potreba istoty	
Ja nechcem, nepôjdem, ..bolí ma hlava.“	So strachom	Potreba istoty	
„Ideme si pozrieť, kde budeme spať.“ (Je doma.)	S obavou	Potreba istoty	
„Mamička moja, mamička moja...“	So strachom	Potreba istoty, lásky, bezpečia	
„Moja mama zomrela a nemôžem ísť na pohreb.“	Smutne	Potreba istoty, nebyť sám	
„Zase mi ukradli veci!“	Obviňujúco	Potreba istoty	
„Ideme? Kedy ideme?“	Obava	Potreba istoty	
„My sme ešte neobedovali.“ (Tesne po obede)	Rozhorčenie	Potreba byť porozumený vo svojom prežívaní	
„Stále po mne niečo chcú, veď už mám toho veľa nech mi dajú pokoj.“	So obavou	Potreba istoty	

Orientácia v realite -tento druh prístupu sa u ľudí vo vyššom veku využíva na ovplyvňovanie správania dezorientovanej osoby, ktorá podporuje jeho samostatnosť. Dôležitú úlohu tu zohrávajú ciele a to aktivizácia rozumových schopností, udržanie všeobecnej kompetentnosti, podpora a udržiavanie sociálneho a zdravotného statusu, zvyšovanie schopnosti koncentrácie a orientácie, redukcia strachu a stresu, zabránenie poraneniam, zlepšenie schopnosti pamätania prostredníctvom pamäťových pomôcok.

Tento prístup je vhodný pre osoby, ktoré sú schopné fungovať v domácom prostredí s občasným dohľadom.

Preto môžeme časovú orientáciu nášho blízkeho podporiť hodinami a kalendárom umiestneným na viditeľnom mieste, môže to byť napríklad pri zrkadle, ktoré napomáha vnímaniu seba samého. K priestorovej orientácii dopomáhajú farebné a písomné značky na chodbe bytu alebo na dverách kúpeľne. Deň je presne štruktúrovaný a aktivity sú nastavené tak, že sa opakujú každý deň v ten istý čas ako napr. strava, prechádzky a pod. Ale pozor je vhodná a efektívna len pre tie osoby, ktoré rozpoznávajú prítomnosť od minulosti, majú do určitej miery zachované rozumové schopnosti, tzn. osoby v prvej fáze dezorientácie podľa Naomi Feil.

- Orientujte svojho blízkeho len vtedy, ak je to jeho potreba napr. „Koľko je hodín?“ ak ho vaša odpoveď uspokojí, znamená, že to bola aj jeho potreba byť zorientovaný, avšak ak tú otázku opakuje niekoľko krát, je potrebné sa zamerať na emóciu výpovede a validovať.

Spomínanie ako forma prístupu je dôležitým terapeutickým nástrojom v práci so starými ľuďmi.

Cieľom spomínania je stimulovať pozitívne spomienky, ktoré sa majú opäť oživiť, čím prispievajú k pozitívnejšiemu prežívaniu v prítomnosti. Využívajú sa pri tom fotografie, básne, hudba, oblečenie, ale tiež pachy a vône.

Je vhodná pre osoby, ktoré si dokážu vybaviť spomienku vedome, jasne rozoznávajú minulosť od prítomnosti. Osoby v prvej fáze dezorientácie podľa Naomi Feil, kedy ešte je človek orientovaný časom, situáciou, priestorom. Preto ako rodina vyhládajte staré fotografie, osobné predmety a pýtajte sa na minulosť vašej blízkej osoby, získate tak informáciu aj

Alzheimerfórum

o vlastných koreňoch ešte v čase, kým je váš blízky schopný o nich rozprávať. Je to teda veľmi cenný čas a preto ho využite pre spoločné spomínanie.

- Spomínanie v takomto rozsahu nie je efektívne pre osoby, ktoré sú dezorientované v čase, tzn. minulosť sa pre nich stáva prítomnosťou ako aj pre osoby, ktoré stratili schopnosť vyjadrovať sa verbálne.

Terapeutické klamstvo je prístup, v ktorom opatrovatel' neprotirečí tvrdeniu, alebo zmäteným otázkam dezorientovanej osoby, ale dá im za pravdu, aby sa ich neistota minimalizovala. Napr. „ Musím vidieť moju mamu. Potrebuje ma.“, opatrovatel' odpovie: „práve teraz som s ňou hovoril, a povedala, že to je v poriadku, že si tu.“ Vtedy obava dezorientovanej osoby zoslabne a je ľahšie ju odpútať nejakou činnosťou. Táto metóda, zaobchádzania so strachom, nevedie k dlhodobejšiemu zlepšeniu. Nejde na hlbšiu príčinu správania ako napr. pocit samoty a strach. Vzťah medzi klientom a opatrovateľom môže byť ohrozený, pretože opatrovatel' musí neustále „klamať“. Základný princíp vychádzajúci z validácie je, že starí ľudia dokážu na určitom stupni vedomia rozlíšiť čo je pravda a čo nie.

- Ak je váš blízky dezorientovaný, neklamte ho, snažte sa zistiť, aká potreba sa skrýva za jeho výpoveďou, často ide o potreby samoty, strachu, ale aj nudy.

Alzheimerfórum

Výroky klienta	Popis situácie	Reakcie s validačnými technikami	Názov techniky
„Čo si myslia, že som sprostá!“	Hnevivo	Pochybujú o vás.	Preformulovanie
„Kde je otec?“	Smutne	Nevieš kde je, chýba ti? Kedy najviac?	Preformulovanie, oslovenie potreby a otvorená otázka
„Horelo, vy o tom neviete?“	So strachom s obavou	Čo horelo, čo bolo najhoršie?	Otvorená otázka
Ja nechcem, nepôjdem, ..bolí ma hlava.“	So strachom	Necítite sa dobre. Stáva sa Vám to často?	Preformulovanie a polarita
„Ideme si to pozrieť kde budeme spať.“ (Je doma.)	S obavou	Je to pre Vás dôležité. Potrebujete sa uistiť.	Preformulovanie a oslovenie potreby.
„Mamička moja, mamička moja...“	So strachom	Chýba Vám mama? Aká je vaša mama?	Oslovenie potreby a otvorená otázka
„Moja mama zomrela a nemôžem ísť na pohreb.“	Smutne	Rada by ste sa s ňou rozlúčili, kedy ste ju videli naposledy?	Preformulovanie a otvorená otázka
„Zase mi ukradli veci!“	Obviňujúco	Čo Vám ukradli, Kto Vám to ukradol? Stále Vám tu niekto niečo kradne?	Otvorená otázka a polarita
„Ideme? Kedy ideme?“	Obava	Obávate sa, že tu zostanete?	Oslovenie emócie.
„My sme ešte neobedovali.“ (Tesne po obede)	Rozhorčenie	Ešte stále Vám nikto nič nedal.	Preformulovanie
„Stále po mne niečo chcú, ved' už mám toho veľa ,nech mi dajú pokoj.“	So obavou	Cítite sa unavená, chcete mať od všetkých pokoj. Kedy si dokážete oddýchnuť?	Preformulovanie a otvorená otázka

Porovnajte si svoje výroky s validačnými reakciami.